

Rabovszky Dóra:

Sakk és tűzoltásvezetés

Ugyan első látásra meglepőnek tűnik: párhuzamot állítani a sakkozó és a tűzoltásvezető között, azonban látva az alábbi hasonlóságokat, meggondolandó a két terület valós távolsága. Mind a sakkban, mind egy beavatkozás irányításánál jellemzően tapasztalatból táplálkoznak a profik. A kezdőknek pedig ugyanaz az inger (egy állás vagy egy mentési terv) mást jelent, mint egy szakértőnek. Az ún. közös mentális térkép az, ami szakértővé válás folyamán elsajátítható és olvasható lesz oly módon, mint egy valóságos domborzati térkép. Ez segíti az igazi sakkozót és tűzoltásvezetőt helyesen dönteni, jól lépni.

Noha mindkét területet alapvetően a bal agyféltekéhez köthető racionális tevékenységnek gondolnánk, a jobb agyfélteke vizuális memóriája és fantázia a valós mozgatórugója mindkét folyamatnak. A kompetencia kulcsa mindkét esetben a bejósolható eseményláncolat/lépésszám kalkulációja: annál jobb tűzoltásvezető/sakkozó valaki, minél több lehetséges lépést lát előre

A vizuális memória pedig kizárólag előre megtanult „varikból” dolgozik, s helyzetfüggően, intuitívan improvizál belőle. Így a tűzoltásvezető/sakkozó a beavatkozás/parti során támad vagy védekezik a beosztottjai/figurái segítségével.

A sakkparti és a tűzoltói beavatkozás folyamatában a következő párhuzamok figyelhetők meg:

- jelzés: párosítás
- riasztás, vonulás: ellenfélre való felkészülés
- felderítés: megnyitás
- beavatkozás: középjáték
- utómunkálatok: végjáték
- bevonulás, megbeszélés: elemzés.

A káreseményről való értesülés jelzéssel érkezik, ekkor tudhatóak meg a beavatkozás körülményei: mi történt és hol, kik/mik sérültek, kik/mik vannak veszélyben, stb. A sakkparti előtti párosításnál hasonló információgyűjtés,

tapogatózás indul meg. Ez az ellenfélre való felkészüléssel folytatódik, amikor a sakkozó előzetes ismeretei alapján felkészül a partira. Ebben a fázisban a tűzoltók a megfelelő szert leriasztják, amellyel a helyszínre vonulnak. Közben meglévő mentális sémáik alapján felkészülnek a várható eseményekre. A kárhelyszínen felderítéssel próbálnak több információhoz jutni az esetet illetően: ez a bevezető, az ismerkedő szakasz, amely megfelel a sakk megnyitásának. A középjáték, a parti tulajdonképpen teste a tűzoltóknál maga a beavatkozás: esetfüggően tűzoltás, életmentés, vízszívás, stb. Ezt követik a helyszíni utómunkálatok: az eszközök begyűjtése, elpakolása. Ez a sakkparti lezárásával cseng össze: amikor a sakkozó az utolsó lépéseket lépi meg. A parti végét elemzés, megbeszélés követi, amely azonosan zajlik a tűzoltóknál is: a káresemény utáni bevonulás kiváló helyzet a beszélgetésre, ventillációra.

Természetesen lényeges különbségek szép számmal adódnak, a teljesség igénye nélkül az alábbi táblázat foglalja össze közülük néhányat.

	TŰZOLTÁSVEZETŐ	SAKKOZÓ
izommunka	kemény	elenyésző
csapatjáték	egymásra utaltság	nem valós
eredményesség egyéni kívüli függvénye	a tűz, a beosztottak	a másik fél
annal/akkal	változékony emberek	élettelen figurák
ami/aki bevezetősége, mozgása	motiváció, kipihenség, érzelmfüggő	pontosan szabályozott
életveszély	saját és mások is	nem jellemző
séma	folyamatosan változik (reális környezet)	változatlan (tábla)